

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

EINDRAPPORT WERKGROEP 2

SITUERING

Om te komen tot de krijtlijnen voor een hedendaagse aanpak rond de opvang van schoolkinderen zal Kind en Gezin – in samenwerking met het departement Onderwijs, het departement Jeugd, Sport, Cultuur en Media en het agentschap Sociaal-Cultureel Werk afdeling jeugd – op 24 april 2014 een Staten-Generaal over de opvang van schoolkinderen organiseren. Deze heeft als doel aanbevelingen en beleidsopties te formuleren met betrekking tot de opvang van schoolkinderen buiten de schooltijd en tijdens schoolvakanties.

De Staten-Generaal 'Opvang van schoolkinderen' wordt voorbereid in drie werkgroepen. Elk van deze werkgroepen behandelt een thema. In een eerste werkgroep werd het begrip schoolkinderopvang afgebakend. Aansluitend volgden twee parallelle werkgroepen waarin enerzijds de kwaliteit en anderzijds de organisatie en de regie van de schoolkinderopvang onder de loep werden genomen. De tweede en de derde werkgroep bouwden verder op de aanbevelingen die uitgewerkt werden in het kader van de eerste werkgroep.

Vanuit werkgroep 1 werd voorgesteld om de naam van de Staten-Generaal te herformuleren als Staten-Generaal Opvang en vrije tijd van schoolkinderen.

Dit rapport is een neerslag van de **werkzaamheden in de tweede werkgroep**.

WOORD VOORAF

Voor de werkzaamheden van werkgroep 2 konden we rekenen op een **brede vertegenwoordiging** van verschillende sectoren, werknemersorganisaties, onderzoekers en belangenverenigingen die een rol opnemen in de opvang en vrije tijd van schoolkinderen. De beleidsaanbevelingen die nu voorliggen zijn het resultaat van de nauwgezette aanwezigheid en inbreng van de vertegenwoordigers op de vergaderingen en hun feedback bij de verslaggeving. Op basis daarvan kunnen we spreken over breed gedragen beleidsaanbevelingen.

Desalniettemin waren de werkzaamheden niet vrij van een aantal beperkingen. De krappe timing liet bijvoorbeeld niet toe om voldoende reflectie- en terugkoppelingstijd in te bouwen en om de diversiteit aan relevante onderzoeksbevindingen en (internationale) praktijkvoorbeelden een volwaardige plek te geven in de discussie.

Dit eindrapport is dan ook geen eindpunt maar moet gelezen worden als een inventaris van vaststellingen, eerste afbakening van begrippen en aandachtspunten zoals die binnen de werkgroep naar voren werden geschoven. Het is veeleer **een aanzet voor verder overleg met alle relevante stakeholders** (zie verder).

WERKWIJZE IN WERKGROEP 2

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

Werkgroep 2 (WG 2) bouwt verder op de beleidsaanbevelingen die werkgroep 1 (WG 1) naar voren schoof. Zoals eerder vermeld, werd in deze werkgroep het ‘werkgebied’ van deze Staten Generaal ruimer afgebakend: ‘**de opvang en vrije tijd van schoolkinderen**’ i.p.v. de ‘**opvang**’ van schoolkinderen. Werkgroep 2 vertrok van deze verbrede werkgebiedomschrijving.

Tijdens de eerste bijeenkomst van werkgroep 2 werden de beleidsaanbevelingen van WG 1 overlopen en afgetoetst. Verschillende elementen omvatten reeds een verwijzing naar het thema kwaliteit en werden in werkgroep 2 verder uitgewerkt. Terzijde werd ook verwezen naar de werkzaamheden van werkgroep 3.

Vier grote vragen vormden de leidraad voor de 4 vergaderingen van werkgroep 2. Ze vormen de leidraad voor dit eindrapport:

- a) Moet er een specifiek kwaliteitskader ontwikkeld worden voor ‘de opvang en vrije tijd van schoolkinderen’ ?
- b) Wie bepaalt deze kwaliteit?
- c) Voor welke aspecten moet de kwaliteit bepaald worden?
- d) Hoe omgaan met het kwaliteitskader?
 - a. Borgen van de kwaliteit, zichtbaar maken en stimuleren?
 - b. Wie kan hier welke rol in opnemen?

De werkgroepleden¹ gaven op elk van de vragen hun reactie. Dit leidde tot een aantal **vaststellingen**. Knelpunten en mogelijkheden werden geïdentificeerd en scherpgesteld. Dat leidde tot een set van **aandachtspunten** die essentieel zijn voor de kwaliteit van het opvang- en vrijetijdsbeleid voor schoolkinderen in Vlaanderen. Op basis daarvan werden een aantal **beleidsaanbevelingen** geformuleerd. Per beleidsaanbeveling werden mogelijke **consequenties** in kaart gebracht. De verschillende beleidsaanbevelingen en hun consequenties staan niet los van elkaar. Verschillende (deel)aspecten sluiten sterk bij elkaar aan of komen meermaals terug. Dat doet zich in het bijzonder op het niveau van de consequenties voor.

Dit eindrapport geeft eerst een overzicht van de vaststellingen, knelpunten en aandachtspunten. Dit vormt a.h.w. de verantwoording voor de onderschreven beleidsaanbevelingen en consequenties. Vanaf pagina 17, volgt een puntsgewijs overzicht van respectievelijk de beleidsaanbevelingen en de consequenties.

VASTSTELLINGEN, KNELPUNTEN EN AANDACHTSPUNTEN

Alvorens in te gaan op de aannames en beleidsaanbevelingen van werkgroep 1, brengen we twee items onder de aandacht die over al de beleidsvoorstellen heen onmiskenbaar belangrijk zijn: het sectoroverschrijdend werken en de noodzaak van middeleninvestering.

Sectoroverschrijdend werken als insteek

Het ‘sectoroverschrijdend denken en werken’ is niet alleen wenselijk om te onderzoeken, de werkgroep onderschrijft dit als een belangrijke insteek voor deze Staten Generaal. Over de

¹De samenstelling van de werkgroep gaat als bijlage.

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

verschillende bijeenkomsten heen, werd meermaals verwezen naar implicaties van het vooropgestelde sectoroverschrijdend werken. Dit laat zich voelen in de formulering (invulling) van verschillende beleidsaanbevelingen en consequenties. Verschillende aspecten vragen daarbij bijzondere aandacht.

In eerste instantie vraagt het de nodige **zorgvuldigheid bij het afbakenen en hanteren van begrippen**. Daarnaast mag het:

- de aandacht niet afleiden van de 'grootste noden' in elke sector,
- door de Vlaamse Regering en de beleidsmakers niet als te algemeen of vrijblijvend worden ervaren,
- elke sector er niet van weerhouden om de eigen dynamiek naar kwaliteitsverbetering van het aanbod te stimuleren.

Komen tot een sectoroverschrijdend aanbod (met aandacht voor complementariteit en synergieën) en een duurzaam beleid hierover, vraagt daarenboven een meer uitgebreid en diepgaand overleg met alle stakeholders. De Vlaamse Regering wordt gevraagd om hiertoe het initiatief te nemen.

Middelen investeren

Het merendeel van de beleidsaanbevelingen vragen een hertekening en uitbreiding van de middelen. De nood aan middelen is m.a.w. globaal en verdient een centrale plaats. Het vraagt een inspanning van de Vlaamse regering om (meer) middelen in te zetten.

Waaruit bestaat het opvang- en vrije tijdsaanbod van schoolkinderen?

Aansluitend bij de beleidsaanbeveling van Werkgroep 1 *'een hedendaagse aanpak van de opvang en vrije tijd van schoolkinderen richt zich op een geïntegreerd en open opvang- en vrijetijdsaanbod-aangeboden door verschillende lokale partners elk vanuit zijn specifieke eigenheid en mogelijkheden. Een aanbod dat kwaliteitsvol, behoeftedekkend en leeftijdsoverschrijdend is.'* onderschrijft WG 2 de noodzaak om het begrip 'opvang en vrije tijd van schoolkinderen' helder af te bakenen. Komen tot een gemeenschappelijk, over sectoren en over de beleidsdomeinen heen gedragen kader, vraagt immers een eenduidige domein- en begripsomschrijving.

◆ 'Een geïntegreerd, ruim en open aanbod'

- . een aanbod voor alle schoolkinderen,
 - inclusief voor kinderen waarvan de ouders niet werken, voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte en voor maatschappelijk kwetsbare kinderen
- . een gevarieerd aanbod,
 - bestaande uit begeleide of georganiseerde activiteiten, vrij spel, rustmomenten, de mogelijkheid om huiswerk te maken enz.
- . keuzevrijheid voor kinderen,
 - waarbij het aantal keuzes, van aanbod tot aanbod kan verschillen (bv. bij een onthaalouder zal het aantal keuzes beperkter zijn dan elders, maar het principe

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

dat kinderen keuzemogelijkheid moeten hebben en dat er aandacht is voor variatie in het aanbod geldt hier evenzeer),

- de keuzevrijheid is echter niet oneindig, maar staat altijd in relatie tot de organiseerbaarheid van een aanbod (cf. supra) en dat in functie van de behoeften, interesses van al de kinderen die er zijn en een afwegen van individuele noden versus de noden van de groep (zie ook p. 15).

◆ ‘Aanbod is leeftijdsoverschrijdend’

De werkgroep onderschrijft de wenselijkheid van een leeftijdsoverschrijdend aanbod. Werken met strikte leeftijdsgrenzen creëert soms problemen, een verticale werking kan dat voorkomen.

◆ ‘Aanbod is behoeftedekkend’

Het huidige aanbod is tot op heden niet behoeftedekkend. Het is noodzakelijk om prioritair in te zetten op een ‘meer (verspreid)’ aanbod in functie van de (zorg)behoeften van de kinderen en hun keuzevrijheid. Een dergelijke uitbreiding moet er toe leiden dat het aanbod ook effectief voor ‘alle kinderen’ toegankelijk is (cf. supra).

◆ ‘Aanbod is divers’

Het huidige opvang- en vrije tijdsaanbod van schoolkinderen is zeer divers en dat op het vlak van:

- locaties (bv. sporthal, muziekschool, school, buitenschoolse opvang),
- organisatievormen (bv. inzet van professionelen en/of vrijwilligers, aanbiedingsperiodes, samenwerkingsverbanden enz.),
- regelgevende en subsidiërende overheden (cf. verschillende beleidsdomeinen met elk een eigen regelgeving en al dan niet een eigen subsidiestroom).

◆ ‘Kwaliteit en kwantiteit gaan hand in hand’

Door een combinatie van verschillende factoren (cf. supra), is ook de kwaliteit van het huidige aanbod uiteenlopend en staat die onder druk. Zo dreigt de grote vraag naar uitbreiding van de kwantiteit van het aanbod, de vraag naar kwaliteit op de achtergrond te verdrücken. Beide horen hand in hand te gaan. Het kan niet zijn dat de vraag naar kwaliteit niet ter sprake komt omdat er geen of te weinig middelen zijn.

Is de vraag naar de kwaliteit van het opvang- en vrije tijdsaanbod van schoolkinderen legitiem?

In het opvang- en vrijetijdsaanbod wordt doorgaans naar de volgende drie functies verwezen:

- pedagogische functie: kinderen in hun ontwikkeling stimuleren,
- sociale functie: samen met andere kinderen kunnen spelen (cf. diversiteit in de samenleving), sociale cohesie bevorderen, sociale correctie (cf. inkomensgerelateerd aanbod),
- economische functie: het laat ouders toe om uit werken te gaan, werk te zoeken of een (beroeps)opleiding te volgen.

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

De werkgroep onderschrijft dat de vraag naar kwaliteit gelegitimeerd kan worden vanuit het perspectief van de kinderen, het perspectief van de ouders en vanuit organisatie- en beleidsperspectief.

◆ **Perspectief van de kinderen**

De vraag naar een kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd van schoolkinderen is legitiem vanuit het standpunt van de kinderen. Tot op heden is de kwaliteit van het aanbod heel verschillend. Vanuit kindperspectief (cf. de rechten van kinderen) is dit niet te verantwoorden. Kinderen kennen daarenboven een grote verscheidenheid op het vlak van interesses, noden en behoefte aan een opvang- en vrijetijdsaanbod. Bij het creëren van een kwaliteitsvol aanbod zijn kinderen te betrekken partners.

WG 2 neemt als uitgangspunten vanuit het perspectief van de kinderen:

- De vraag naar een kwaliteitsvol opvang- en vrijetijdsaanbod is er omwille van het kind en is opgesteld vanuit het perspectief van het kind.
- Biedt kinderen ontwikkelingskansen en de mogelijkheid een leuke vrije tijd te hebben (zie ook verder, beleidsaanbeveling 2).

◆ **Perspectief van de ouders**

De vraag is ook legitiem vanuit het perspectief van ouders. Ouders zijn de eerste opvoeders en maken bepaalde keuzes in het delen van de opvoeding met familie, vrienden, kennissen, organisaties, de samenleving (zie ook WG 1). Opvoeden is m.a.w. een gedeelde (maatschappelijke) verantwoordelijkheid. Het gaat hier over alle ouders, zowel werkende als niet werkende ouders, ze hebben elk een legitieme vraag en specifieke verwachtingen naar een kwaliteitsvol opvang- en vrijetijdsaanbod voor hun kinderen. Ook ouders zijn m.a.w. partners om te betrekken bij het creëren van een kwaliteitsvol aanbod. Het 'laten participeren van ouders' is een randvoorwaarde in functie van de doelstellingen die naar het kind geformuleerd worden (zie verder).

-WG 2 ziet als uitgangspunten vanuit het perspectief van de ouders:

Een kwaliteitsvol opvang- en vrijetijdsaanbod:

- laat ouders toe te participeren aan de arbeidsmarkt, (beroeps)opleiding en activiteiten die bijdragen tot hun eigen ontplooiing,
- het vergroot de mogelijkheid van ouders om de opvoeding met anderen te delen.

◆ **Organisatie- en beleidsniveau**

De werkgroep merkt op dat de verschillende sectoren zich elk vanuit hun eigenheid organiseren en daardoor heel divers zijn. Deze diversiteit is aangewezen om een gevarieerd opvang- en vrijetijdsaanbod te kunnen realiseren. Er wordt gewezen dat elk van deze sectoren een eigen dynamiek heeft in het verbeteren van de kwaliteit.

- *Vrijwilligerswerkingen en geprofessionaliseerde werkingen*

Naar organisatie en de wijze waarop ingezet kan worden op kwaliteit, wijst de werkgroep op het belang om de eigenheid van twee typen aanbieders te erkennen. Sommige initiatieven zijn te

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

typeren als 'vrijwilligerswerkingen'. Het betreft werkingen waarin de begeleiding in hoofdzaak opgenomen wordt door vrijwilligers. Zij kunnen inhoudelijk of logistiek door een professionele kracht ondersteund worden (bv. een medewerker van de jeugddienst) of organiseren alles zelf. Andere werkingen zijn 'geprofessionaliseerd'. Dit zijn werkingen waarin de begeleiding en ondersteuning in hoofdzaak opgenomen wordt door professionele krachten. 'Hoofdzakelijk' want ook hier kunnen er vrijwilligers of werkzoekenden aanwezig zijn.

- *Gemeenschappelijk kwaliteitsaspect over sectoren en werkingen heen*

Over alle sectoren en werkingen (cf. supra) heen vraagt 'de zorg voor de omstandigheden waarin personeel, begeleiders en vrijwilligers functioneren' bijzondere aandacht. De kwaliteitsvraag stelt zich m.a.w. ook vanuit het perspectief van de medewerkers of het team dat het aanbod realiseert. In het bijzonder onderschrijft de werkgroep het belang om: 'ervoor zorgen dat er voldoende continuïteit is voor alle personen die het aanbod realiseren'. Elke sector heeft de ruimte en bepaalt de contouren waarbinnen dit gerealiseerd kan worden. Gemeenschappelijk doel over de sectoren en werkingen heen is een kwaliteitsvolle ondersteuning van deze verschillende soorten werkingen.

- *Laagdrempelig, toegankelijk aanbod – ondernemen met sociaal oogmerk vrijwaren*

Op beleidsniveau stelt zich sectoroverschrijdend de (maatschappelijke) vraag of het aanbod laagdrempelig en toegankelijk is en of het inspeelt op de noden en behoeften van alle kinderen (maatschappelijk kwetsbare kinderen, kinderen met een specifieke zorgbehoefte) en hun ouders. Beleidsmakers kunnen knelpunten, drempels inventariseren die in het huidige aanbod zitten en van invloed zijn op de kwaliteit. Ook mogelijkheden tot samenwerking kunnen in kaart gebracht worden. Dit is een gedeelde (maatschappelijke) verantwoordelijkheid tussen de verschillende beleidsdomeinen en overheden.

WG 2 vindt het een opdracht van de overheid om te waken over ondernemerschap met sociaal oogmerk. Zo moet verregaande commercialisering, en zo ook een mogelijke verhoging van de deelnamedrempel (cf. maatschappelijk kwetsbare kinderen), van het aanbod worden voorkomen.

WG 2 onderschrijft de volgende uitgangspunten vanuit organisatie- en beleidsperspectief:

- Het bevordert gelijke kansen voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte.
- Het is de opdracht van de overheid om te waken over ondernemerschap met sociaal oogmerk.

Hoe omgaan met het 'kwaliteitskader'?

◆ **Statuut van één gemeenschappelijk referentiekader: 'een richtsnoer voor kwaliteit'**

De uitgangsvraag was of er een specifiek kwaliteitskader moet ontwikkeld worden voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen. De werkgroep antwoordt hier positief op en opteert ervoor om te spreken over een referentiekader in plaats van over een kwaliteitskader.

Gelet op de mogelijke geladenheid van de term 'pedagogisch', hanteert WG 2 deze term niet. WG 2 wijkt in die zin af van WG 1 die de benaming 'pedagogisch referentiekader' hanteerde. WG 2 wil vermijden dat een dergelijke benaming er toe zou leiden dat enkel personen met een pedagogisch diploma in aanmerking zouden komen om een functie op te nemen in dat aanbod.

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

Er wordt gekozen voor één gemeenschappelijk referentiekader dat juist de diversiteit, alle mogelijke variëteiten in het aanbod omvat. Het is een basiskader dat voor iedereen (elk initiatief en elk kind) geldend is en waarbij vertrokken wordt vanuit het standpunt van het kind. Elke aanbieder kan zijn kwaliteit expliciteren met behulp van dit ‘open’ kader en heeft de ruimte om eigen accenten te leggen op het vlak van kwaliteit, rekening houdend met het opvangmoment en de context.

Het referentiekader is m.a.w. een hulpmiddel om te reflecteren over de eigen werking. Het is een hulpmiddel om samen met gebruikers, andere aanbieders, sociale partners enz. aan zelfevaluatie te doen.

◆ **Functie van het referentiekader**

Met dit referentiekader is het mogelijk om duidelijk te maken aan de Vlaamse regering achter welke gemeenschappelijke doelstellingen alle sectoren staan. De doelstellingen zijn niet om (de uitkomsten bij) het kind ‘te meten’, het zijn geen ‘eindtermen’. Het is niet de bedoeling om te werken met afdwingbare regels. Niet alles is of moet kwantificeerbaar zijn.

Uit welke gemeenschappelijke doelstellingen kan dit referentiekader bestaan?

◆ **De noden, behoeften van de aanwezige kinderen**

Het uitgangspunt voor het beantwoorden van deze vraag zijn de noden, behoeften van de aanwezige schoolkinderen. Ruim vanuit het kind bekeken vormen welbevinden, een gezonde emotionele en fysieke ontwikkeling en betrokkenheid (cf. uitgedaagd zijn om zich aan de grenzen van zijn mogelijkheden te bewegen) de centrale dimensies.

◆ **Globaal doel vanuit de rechten van de schoolkinderen**

Uitgangspunten vanuit het kind

WG 1 wees vanuit artikel 31 van het kinderrechtenverdrag (IVRK) en vanuit de General Comment die het Comité voor de Rechten van het Kind (18 maart 2013) op het belang van de ‘Integrale benadering van 3 volgende aspecten voor kinderen:

- spel en ontspanning,
- tijd en ruimte voor rust en vrije tijd,
- keuzevrijheid, autonomie

WG 2 sluit zich aan bij de lijnen die werden uitgezet in WG 1 (cf. Gen. Com. bij artikel 31, IVRK): ‘*Het gaat over ontspanning, een leuke tijd, het stimuleren van de ontwikkeling.*’ Dit vormt één van de basisuitgangspunten van het gemeenschappelijk referentiekader. Het referentiekader is er omwille van het kind en is opgesteld vanuit het perspectief van het kind.

WG 2 wijst op het spanningsveld dat er is tussen ‘stimuleren van de ontwikkeling van kinderen’ en ‘de keuzevrijheid voor kinderen om al dan niet deel te nemen aan een aanbod’, of anders geformuleerd ‘het verlenen van autonomie aan het kind om dit aanbod zelf aan te sturen’. De zorg wordt geuit dat kinderen ook de vrijheid moeten hebben om niet te participeren. In essentie gaat het

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

er om dat er 'keuzevrijheid' is. Kinderen beschikken over een 'gevarieerde keuze aan activiteiten' (en daarop afgestemde ruimte en materialen) en 'autonomie' om daarin een keuze te maken.

Aanvullende uitgangspunten van WG 2:

- Kinderen hebben recht op fysieke en sociaal emotionele veiligheid (cf. belevingsonderzoek bij kinderen door het VBJK, 2014). Het aanbod moet kinderen rust en geborgenheid bieden en hen de gelegenheid bieden om 'bij vrienden te kunnen zijn'. Een duidelijke structuur voor het kind (in ruimte, in tijd) en continuïteit in de begeleiding draagt bij tot die veiligheid. In het aanbod moet de fysieke en psychische integriteit (cf. pestgedrag, grensoverschrijdend gedrag) van kinderen gevrijwaard zijn.
- Er is respect voor de eigenheid van het kind (zijn specifieke zorgbehoefte) en zijn milieu (taal, cultuur), alsook voor zijn interesses en zijn maturiteit. Gelet op de uniciteit van elk kind en op het leeftijdsoverschrijdend karakter van interesses en maturiteit, geeft WG 2 de voorkeur aan niet-leeftijdsgelinkt werken. Deze aanpak kan heel verrijkend zijn voor kinderen.
- Kinderen kunnen participeren, ze kunnen hun mening geven en meebeslissen. Dit vraagt dat aanbieders hun beleving en de betekenis die ze aan het aanbod verlenen nagaan en daarmee, afgestemd op de behoeften van de aanwezige kinderen rekening houden.
- Gelijke kansen voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte moeten bevorderd worden.

Uit welke aspecten bestaat het kwaliteitsvol opvang- en vrije tijdsaanbod van schoolkinderen?

De werkgroep stelt de volgende kwaliteitsaspecten voorop:

- een coherent en continu aanbod,
- begeleider/kindratio,
- een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team in functie van de kinderen,
- een bereikbare en toegankelijke infrastructuur,
- organisatorisch afstemmen om het bereik van een kwaliteitsvol aanbod te vergroten.

Al deze aspecten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze staan niet op zichzelf. De werkgroep onderschrijft het belang om te komen tot een continue afstemming tussen: de kinderen die er zijn, het aanbod, de groepssamenstelling, het begeleidersteam (cf. in te zetten competenties en aantal), de beschikbare fysieke ruimte (zowel binnen- als buitenruimte).

◆ Een coherent en continu aanbod

○ 'Aanbod'?

Onder de term 'aanbod' worden de activiteiten, de inrichting, de materialen, de regels en afspraken enz. begrepen. Het gaat over het gezamenlijke opvang- en vrijetijdsaanbod dat er voor schoolkinderen is, ingericht door verschillende initiatiefnemers. Doel is om de toegankelijkheid van het gehele aanbod voor schoolkinderen te vergroten. Initiatieven stemmen hiervoor met elkaar af in een netwerk. De vraag hoe dit concreet georganiseerd kan worden is voorwerp van verder overleg. WG 2 verwijst hiervoor naar de werkzaamheden van WG 3 (cf. beleidsaanbeveling over het lokaal

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

overleg). WG 2 stelt daarbij dat het lokaal overleg een geschikte plaats zou kunnen zijn voor afstemming over initiatieven heen.

- o *Een 'coherent en continu' aanbod?*

Komen tot een 'Coherent en continu aanbod' vraagt:

(1) Vlotte transitie momenten voor de kinderen

Kinderen moeten zich vlot van het ene initiatief naar het andere kunnen begeven (bv. van de school naar de opvanglocatie). Vlot betekent dat deze overgangen niet fysiek en psychisch belastend zijn voor het kind. Het kind moet zich te allen tijde sociaal-emotioneel veilig kunnen voelen.

Dit betekent niet dat alle initiatiefnemers over sectoren heen zich op eenzelfde wijze moeten organiseren. Integendeel, initiatieven kunnen eigen accenten leggen. Kinderen kunnen immers, tot een bepaalde hoogte, begrijpen dat er verschillen zijn tussen initiatieven (bv. op vlak van huisregels en aanpak).

(2) Ruimte voor autonomie en participatie

'Een coherent aanbod' betekent dat initiatief overstijgend nagedacht wordt hoe het lokale opvang- en vrije tijdsaanbod kinderen 'autonomie verleent' en 'laat participeren'. Initiatieven stemmen hiervoor op elkaar af. Kinderen krijgen binnen het globale aanbod over initiatieven heen, de ruimte om te kiezen. Er wordt gewezen op het belang dat kinderen ook een stem in dit aanbod hebben en mee beslissen over het globale aanbod. De werkgroep houdt de formulering hier op het globale niveau. In het realiseren van autonomie en participatie kunnen initiatieven hun eigen accenten leggen. Door het belang van 'autonomie en participatie' naar voren te schuiven kunnen initiatieven hun werking hieraan toetsen.

(3) Praktisch én inhoudelijk initiatiefoverschrijdend afstemmen

Komen tot een coherent aanbod vraagt afstemming over praktische zaken zoals bijvoorbeeld over het gebruik van gemeenschappelijke ruimtes (bv. het sanitair) of over de fysieke verplaatsing of het vervoer van het ene initiatief naar het andere. Aansluitend bij de bevindingen van het Kinderrechtencommissariaat vraagt het leerlingenvervoer bijzondere aandacht. Als kinderen uren op dit vervoer geparkeerd zitten, dan heeft het niet meer de functie van 'vervoeren' maar is het eerder een verkapt vorm van 'opvang'. De werkgroep stelt dat er nood is aan afstemming over de zinvolheid van het vervoer van schoolkinderen tussen initiatieven en pleit in dat verband voor een betere spreiding van het aanbod (cf. verder, p.15).

Afstemming is ook nodig over inhoudelijke thema's zoals opvoedingsthema's die zich over de verschillende contexten voordoen (bv. de aanpak van de zindelijkheidsstraining). Het spreekt voor zich dat naast afstemming hierover tussen initiatieven onderling, afstemming met de ouders niet kan en mag ontbreken.

(4) Open staan voor vernieuwing van het aanbod

Er wordt opgemerkt dat een goede afstemming vraagt om open te staan voor vernieuwing. De afstemming biedt leerkansen voor elke initiatiefnemer. Dat kan leiden tot een herdenken van het aanbod, ook bijvoorbeeld het inclusief zijn van het aanbod.

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

(5) Haalbaarheid en grenzen aan het afstemmen van het aanbod?

Afstemming is onderhevig aan factoren zoals de (beoogde) aanwezige kinderen, de organisatie, het team (competenties en aantal), de ondersteuning, de infrastructuur enz. De haalbaarheid (cf. begrenzing) van de afstemming wordt m.a.w. door verschillende factoren bepaald. De verschillende beleidsaanbevelingen moeten steeds in perspectief tot elkaar geplaatst worden. De gemeenschappelijke doelstelling blijft: afstemming moet voorkomen dat de deelname aan het opvang- en vrijetijdsaanbod kinderen fysiek en psychisch belast.

◆ Ratio over aantal kinderen per begeleider

○ *Diversiteit tussen sectoren erkennen: geen universele ratio wenselijk*

De werkgroep neemt de diversiteit die er is tussen de sectoren als uitgangspunt bij de vraag of er een maximaal aantal kinderen per begeleider moet gedefinieerd worden. Sommige sectoren (bv. de initiatieven voor buitenschoolse opvang) hebben regelgevend een ratio vastgelegd, andere sectoren (bv. speelpleinwerking, brede schoolactiviteiten) hebben dit niet en vinden dit ook niet wenselijk. Het kan ook niet dat één van de beleidsdomeinen een ratio zou opleggen voor alle overige beleidsdomeinen.

Een ratio staat daarenboven niet op zichzelf (zie ook volgende punt), maar is steeds gelinkt aan andere aspecten. In die zin is het niet wenselijk om te spreken over een universele ratio (norm) die aan alle sectoren wordt opgelegd. Het zou jammer zijn als initiatieven die de in andere sectoren 'gangbare' ratio niet halen, maar zich in hun aanbod goed weten af te stemmen op de noden, de interesses enz. van kinderen, afgestraft zouden worden.

○ *De ratio: verbonden met andere factoren*

De ratio is een kwaliteitsaspect dat nooit op zich staat. Wetenschappelijk onderzoek over kwaliteitsvolle buitenschoolse kinderopvang verwijst bijvoorbeeld naar de ratio, de groepsgrootte en de competenties van de kinderbegeleiders. Ook de locatie en het aanbod (bv. de variatie en de aard van de activiteiten) kan meespelen. Als een sector een norm expliciteert, dan zal die steeds in relatie tot de eerder vermelde factoren (cf. de context van dat aanbod) een invulling moeten krijgen.

○ *Een algemene, maar geen vrijblijvende beleidsaanbeveling over de ratio*

Elk lid van de werkgroep is het erover eens dat een algemene beleidsaanbeveling elke sector toelaat om zijn eigen specifieke noden aan te kaarten en (verder) in te zetten op een context-gerelateerde ratio (cf. supra). **Het doel van de aanbeveling is: het verbeteren van de begeleider/kind ratio in functie van (zorg)behoeften van de (aanwezige) kinderen, de aard van de activiteit, de fysieke ruimte (o.a. locatie, materialen) en de competenties van de begeleiders.**

De werkgroep wenst geen achteruitgang van de kwaliteit. In die zin moet de beleidsaanbeveling krachtig genoeg zijn naar de beleidsmakers om zaken niet onderuit te halen. Een meer algemene beleidsaanbeveling zou verkeerdelijk de indruk kunnen wekken dat alles nu OK is of dat op die ratio ingeboet zou kunnen worden. Zo zijn in het bijzonder de sector van de buitenschoolse kinderopvang en de werknemersorganisaties bevreesd dat op basis van een algemene formulering, beleidsmakers de huidige ratio voor de buitenschoolse opvang verkeerdelijk als 'luxueus' zouden kunnen beschouwen. Daarom stellen zij voor hun sector minstens het behoud van de huidige ratio voorop en

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

zullen zij blijven ijveren voor de optimalisering van die ratio. Zij zullen dit op overlegfora voor hun sector, blijvend verdedigen.

Voor sommige andere initiatiefnemers, is er geen ratio vastgelegd. Voor hen is een beleidsaanbeveling in termen van 'het minimaal behoud van het bestaande' geen optie, want niet aan de orde. De onderschreven context-gerelateerde ratio, komt aan de specificiteit van die aanbieders tegemoet.

- *Aantal medewerkers onvoldoende*

In de meeste sectoren is het aantal medewerkers dat ingezet wordt, onvoldoende. Daarom wordt als consequentie toegevoegd dat dit een investering van middelen vergt.

- *Competenties van het begeleiderteam*

In het voorgaande kwam meermaals het topic 'competenties van het begeleiderteam' ter sprake. Gelet op het belang van dit aspect, wordt hierover een aparte beleidsaanbeveling opgemaakt (zie verder). De werkgroep beslist om het verbeteren van de ratio niet in functie van de draagkracht van een individuele begeleider te plaatsen. De werkgroep kiest om de aanbeveling te situeren op het niveau van de noodzakelijke competenties aanwezig in een organisatie of dienst of m.a.w. het voltallige begeleiderteam.

◆ **Een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team**

Net zoals bij de andere kwaliteitsaspecten staat de begeleiding en de ondersteuning van het team in functie van de noden, behoeften van de aanwezige kinderen en de doelstellingen van het referentiekader (zie p. 7). Deze verschillende aspecten staan, zoals eerder al vermeld, niet los van elkaar.

De bezorgdheid wordt geuit om aan de Vlaamse Regering voldoende te verduidelijken dat de globale doelstelling 'voor alle schoolkinderen die gebruik maken van het opvang- en vrije tijdsaanbod een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team inzetten' (1) sectoroverschrijdend is en (2) een inzet van middelen vraagt (cf. supra).

Een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team kent vele facetten. Elk van die facetten wordt hieronder kort toegelicht.

- *Continuïteit in de begeleiding*

Kinderen hebben nood aan continuïteit in de begeleiding. Ook de begeleiders hebben hier nood aan. Binnen de vrijwilligerswerkingen (bv. speelpleinwerk) is het begrip 'continuïteit' van een andere orde dan binnen de geprofessionaliseerde werkingen. Begeleiders (bv. speelplein animatoren) engageren zich veelal voor 1 week of 2 aaneensluitende weken. Ook dat biedt een zekere continuïteit (cf. kinderen die op weekbasis aanwezig zijn).

Over sectoren heen blijft de vraag overeind dat een sector werk maakt van een 'retentiebeleid' dat een ongewild hoog verloop van begeleiders en medewerkers voorkomt. Zorgen voor 'continuïteit' is ook voor de begeleider en medewerker belangrijk. In geprofessionaliseerde werkingen zijn goede,

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

eenvormige en transparante loon- en arbeidsvoorwaarden cruciaal voor het aantrekken en de retentie van personeel.

Dit raakt onvermijdelijk aan de praktisch, organisatorische mogelijkheden van de aanbieder. Deze zogenaamde organiseerbaarheid komt verder nog aan bod.

- *Hoe, over sectoren heen, aantonen dat begeleiders en medewerkers competent zijn?*

Sectoroverschrijdend blijft het globale doel om een competent team in te zetten. De werkgroep vindt het echter niet wenselijk om over de sectoren heen een 'meetkader' uit te tekenen op basis waarvan aangetoond kan worden dat begeleiders en medewerkers competent zijn. Elke sector kan daarin eigen accenten leggen. Waar de ene kiest voor kwalificaties, kan de andere inzetten op het werken met geëngageerde vrijwilligers (cf. in bepaalde sectoren is dat essentieel) of allerhande combinaties.

- *Competenties van individuele begeleider*

Volgende competenties zijn noodzakelijk voor elke individuele begeleider van opvang- en vrije tijdsinitiatieven voor schoolkinderen:

- omgaan met kinderen, samenwerken met ouders, teamleden en externen,
- respect voor diversiteit, eigenheid en integriteit,
- reflecteren over de teamwerking, eigen handelen en dat van de kinderen (zich inleven in hun leefwereld) en bereid zijn om het eigen handelen bij te sturen, te verbeteren in functie van de aanwezige kinderen.

Aansluitend bij het samenwerken en het reflecteren over het team en de werking van dat team, wijst de werkgroep op het belang van de participatie van begeleiders. Begeleiders moeten ook mee kunnen denken over de organisatie van het aanbod.

- *Elke initiatiefnemer heeft een visie op het rekruteren van begeleiders, zowel professionelen als vrijwilligers*

Over sectoren heen is het van belang om op organisatieniveau een visie te hebben op het rekruteren van begeleiders, die is afgestemd op de doelstellingen van dit referentiekader (cf. supra). Dit geldt zowel voor de rekrutering van professionele begeleiders als van vrijwilligers. Een sector heeft de mogelijkheid om een eigen visie te ontwikkelen over het samen te stellen team en de kwalificaties die daar al dan niet in vertegenwoordigd moeten zijn. Zoals in het voorgaande punt vermeld, kan een sector daarbij eigen accenten leggen: werken met vrijwilligers, met specifiek gekwalificeerde professionelen of met een combinatie van verschillende type begeleiders.

- *Diversiteit in het team: een gezonde mix in functie van de kinderen*

Zowel begeleiders, ondersteunende medewerkers, logistiek personeel of omkaderend personeel kan deel uit maken van het team. Een gezonde mix of diversiteit in het team is aangewezen en kan zich op verschillende facetten aftekenen. Bijvoorbeeld op het vlak van werkervaring, verworven competenties, opleiding, interessegebieden enz.

De samenstelling van het team kan van initiatief tot initiatief verschillen. Sectoroverschrijdend is het niet wenselijk om met bepaalde ('vaste') verhoudingen te werken voor de samenstelling van het team. De uitgangspunten voor het rekruteren van medewerkers zijn daarvoor te uiteenlopend (cf.

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

supra). Bovendien kan ook het opvang- en het vrije tijdsaanbod zeer uiteenlopende functies hebben voor kinderen. Deze diversiteit, die afgestemd moet zijn op de noden en (zorg)behoeften van kinderen, moet mogelijk blijven.

- *Diversiteit in het team: lage instap mogelijk maken/houden*

Het opvang- en vrijetijdsaanbod is voor bepaalde medewerkers een stap naar tewerkstelling. Een lage instap voor laag- en kortgeschoolde mensen, kan ertoe bijdragen dat diversiteit zich ook op dit punt aftekent. Er wordt gevraagd dat initiatiefnemers open staan voor kortgeschoolden en dat zij met het oog op het inbouwen van kwaliteitsgaranties leertrajecten en doorgroeimogelijkheden voorzien. Dit vraagt de nodige omkadering (zie het volgende punt) en een aangepast vorming- trainings- en opleidingsbeleid (VTO-beleid).

- *Een aangepast vorming- trainings- en opleidingsbeleid (VTO-beleid)*

Een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team vraagt om een VTO-beleid.

- *Zorgen voor omkadering*

Kwaliteitsvol werken hangt samen met de competenties van de begeleiders, maar het is niet enkel te beperken tot het individuele niveau. Omkadering moet het mogelijk maken dat naast het versterken van de competenties van de individuele begeleiders, ook de competenties van het team versterkt worden en van de organisatie als geheel. Dit vraagt om een (professioneel/gekwalificeerd) aanspreekfiguur, die het begeleidersteam kan ondersteunen.

Naast deze algemene, standaardomkadering, onderschrijft de werkgroep het belang van een tweede type omkadering: de specifieke, bijkomende omkadering die nodig is wanneer een initiatief ervoor kiest om begeleiders, eventueel gekoppeld aan een leertraject, via een lage instap toegang verleent tot een begeleidersfunctie.

- *Een begrensde, breed inzetbaar team in functie van een coherent en continu aanbod*

Brede inzetbaarheid van een team in functie van talenten en competenties, staat niet voor het 'inplanten van begeleiders als Chinese vrijwilligers' (bv. uit financiële noodzaak, door gebrek aan middelen of omdat ze er toevallig zijn) of het 'flexibel inzetten van personeel'. De werkgroep vraagt om de laatste vermelde formulering niet te hanteren. Er zijn immers ook grenzen aan de brede inzetbaarheid van een team:

- . de plaats van tewerkstelling kan slechts binnen bepaalde marges (bv. afstand, bereikbaarheid, verplaatsingsmogelijkheden en -tijd) variëren,
- . werken voor verschillende initiatiefnemers is beperkt haalbaar:
 - vanuit het standpunt van de werknemers en vrijwilligers: cf. de verscheidenheid en zo ook drempels op het vlak van statuten (de voorwaarden zijn bepaald met de werkgever of met de organisator als het gaat over vrijwilligers),
 - vanuit het standpunt van de werkgevers: cf. voorwaarden voor tewerkstelling of samenwerking,

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

. op het individuele niveau heeft een medewerker niet altijd de interesse om ook 'elders' ingezet te worden (bv. te grote inspanning in relatie tot verloning of vergoeding), het is niet wenselijk om dit te verplichten.

De hiervoor vermelde begrenzings, stellen duidelijk dat de organiseerbaarheid van die brede inzetbaarheid bekeken moet worden. Op het niveau van het team begeleiders en medewerkers inzetten in functie van hun talenten en competenties, vergt reeds een goed samenspel tussen de initiatiefnemer en de begeleiders en medewerkers. Verschillende instrumenten kunnen daarbij ingezet worden (bv. functioneringsgesprek).

Net zoals bij de andere kwaliteitsaspecten geldt ook hier dat het moet afgezet worden tegenover het globale doel dat zich situeert op het niveau van de kinderen die er zijn en hun keuzevrijheid. Het doel is om te werken aan een 'coherent en continuïteit van het aanbod voor de schoolkinderen'. Het opnemen van de webfunctie² in het aanbod kan daartoe bijdragen. Als initiatieven er bovendien in slagen om complementair (zie het volgende punt) elkaars aanbod te versterken, worden taken, jobs, loopbanen in een sector ook duurzamer en wordt het algemeen onderliggend doel naar de kinderen toe beter bereikt.

- *Sectoroverschrijdende complementariteiten en synergieën over sectoren heen*

Over de sectoren heen wordt, binnen de hiervoor aangehaalde grenzen, het voorstel gedaan om op zoek te gaan naar complementariteiten en dat op het vlak van taken, jobs en loopbanen. De bepalende randvoorwaarden om complementariteit en synergie mogelijk te maken, moeten echter eerst nog verder onderzocht worden. Hier wordt ook een link gelegd met de beleidsaanbeveling waarin verwezen wordt naar de organiseerbaarheid.

- *Investering in middelen om te kunnen werken met competente medewerkers*

Betere werkvoorwaarden voor begeleiders en omkadering vergt een investering in middelen. Ook op dit punt is het voor de werkgroep moeilijk om over sectoren heen tot een gemeenschappelijke deler te komen. Dit neemt niet weg dat elke sector op dit vlak vooruitgang wenst. Het doel moet zijn: voor elk initiatief competente (gekwalficeerde en/of vrijwillige) medewerkers op de juiste plek en deze kunnen behouden.

◆ **Een bereikbare en toegankelijke infrastructuur die kinderen ontwikkelingskansen biedt**

De infrastructuur hoort bereikbaar en toegankelijk te zijn voor de schoolkinderen. Dit kan verantwoord worden vanuit economisch en ecologische perspectief. De werkgroep beslist om de beleidsaanbeveling algemeen te formuleren en geen specifieke normen of regels op te leggen. Elk initiatief zal keuzes moeten maken, vertrekkende vanuit het eerder beschreven gemeenschappelijk doel.

² In een aanbod met een webfunctie creëert men een gevarieerd keuzeaanbod van vrijetijdsactiviteiten voor kinderen, in samenwerking met partners uit de buurt. Men zorgt ervoor dat kinderen kunnen inpikken op het aanbod dat er in de buurt is. Men bouwt daarom een netwerk uit om de toegankelijkheid van de eigen voorziening en andere voorzieningen voor kinderen uit de buurt, te vergroten. Door het aanbod onderling te verbinden, wordt het toegankelijker.

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

Net zoals de andere aspecten, staat ook de 'infrastructuur' in functie van de fysieke en sociaal-emotionele veiligheid van de kinderen. De werkgroep onderschrijft in dat verband de richtlijnen van het General Comment bij het IVRK, die eerder al beschreven werden. De infrastructuur moet kinderen ontwikkelingskansen bieden en tegemoet komen aan de specifieke noden van kinderen. Ze moet kinderen de nodige uitdagingen bieden en hen toelaten om te leren omgaan met risico's. Kinderen moeten er de mogelijkheid hebben om te rusten of om zich terug te trekken. De infrastructuur moet kinderen ook keuzevrijheid bieden om zich binnen of buiten te bewegen (cf. verschillende ruimtes, binnenspel of buiten spelen).

- *Publieke ruimte*

De buitenruimte, die in het voorgaande punt vermeld werd, gaat over het gebruik van de lokale omgeving. Dat kan ruimer zijn dan de daadwerkelijke infrastructuur van het opvang- en vrijetijdsinitiatief. Kinderen moeten immers ook gebruik kunnen maken van de publieke ruimte. Er wordt gewezen op de kwalijke tendens om het recht van kinderen op het gebruik van die ruimte in te perken (cf. verminderde tolerantie in de buurt ten aanzien van kinderen, lawaai enz.).

- *Multifunctionele gebouwen*

De werkgroep is voor multifunctionaliteit van gebouwen. De regelgeving en praktische bezwaren maken dit tot op heden vaak moeilijk om te realiseren. De werkgroep vraagt dat het subsidiebeleid hierop afgestemd wordt.

- *Inzetten op de publieke ruimte en multifunctionele gebouwen: een visie en middelen*

De ontwikkeling, de inrichting, de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de publieke ruimte en van multifunctionele gebouwen vraagt een visie en middelen. Tot op heden is er een tekort aan middelen, dat wachtlijsten mee in de hand werkt. Meer specifiek zou het subsidiebeleid stimulansen moeten geven voor de ontwikkeling en in gebruik name van multifunctionele gebouwen.

- ◆ **Vergroten van het bereik van een kwaliteitsvol aanbod**

De werkgroep onderschrijft wat in WG 1 en het General Comment gezegd wordt over zaken (drempels) die het gebruik van het aanbod inperken. De werkgroep bepleit de noodzakelijke koppeling van de uitbreiding van het aanbod (kwantiteit) aan de kwaliteitsvoorwaarden uit het referentiekader (cf. supra, p. 4).

Zoals eerder al vermeld zullen bij een sectoroverschrijdende afstemming (supra, p.9), verschillende factoren mee in rekening gebracht moeten worden. De organisatie van een kwaliteitsvol aanbod is een afwegen van individuele noden versus noden van de groep, is rekening houden met de grote diversiteit aan kinderen (cf. hun behoeften en interesses) en de organiseerbaarheid van dat aanbod. Het doel kan niet zijn om een individuele nood (bv. individueel taxivervoer naar een andere activiteit) afdwingbaar te maken. Keuzevrijheid is m.a.w. niet oneindig.

'Organisatie' gaat uit van efficiëntie, van een billijke inzet, vanuit economisch, ecologisch en ontwikkelingskansen gericht oogpunt prioriteiten leggen. In die zin onderschrijven de

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

werkgroepleden dat een groep kinderen zonder aanbod (dat in geen enkel aanbod terecht kan), een hogere prioriteit vraagt om hierover af te stemmen, het bereik van het aanbod te vergroten en te komen tot een 'meer verspreid' aanbod.

Dat alles vraagt ook een initiatief op beleidsniveau. Organisaties moeten als ze afstemmen immers een duidelijk mandaat hebben om over die afstemming keuzes te maken. Daarnaast is het aan de organisaties om hier uitvoering aan te geven. Voor een antwoord op de vraag 'wie, wat opneemt en waaruit dat mandaat bestaat' verwijst WG 2 naar de besprekingen van werkgroep 3.

Beleidsaanbevelingen en consequenties in termen van middelen, regie en mandaten was immers een thema dat in die werkgroep geagendeerd stond.

Dat neemt niet weg dat WG 2 de nood aan middelen globaal en centraal plaatst (cf. supra) en in het bijzonder als consequentie vermeldt bij het aspect '*de organisatorische en inhoudelijke afstemming*'. Doel is om aan de Vlaamse regering het signaal te geven dat dit om een inzet van middelen vraagt.

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

BELEIDSAANBEVELINGEN

Voor de kwaliteit van het opvang- en vrije tijd van schoolkinderen wenst de werkgroep te werken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader voor kwaliteit.

Uitgangspunten voorafgaand aan het basisreferentiekader:

- *Het referentiekader is er omwille van het kind en is opgesteld vanuit het perspectief van het kind.*
- *Het gaat over de opvang en vrije tijd van het schoolkind.*
- *Het biedt kinderen ontwikkelingskansen en de mogelijkheid een leuke vrije tijd te hebben (zie ook beleidsaanbeveling 2).*
- *Het bevordert gelijke kansen voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte.*
- *Het referentiekader laat ouders toe te participeren aan de arbeidsmarkt, (beroeps)opleiding en activiteiten die bijdragen aan hun eigen ontplooiing.*
- *Het vergroot de mogelijkheid voor ouders om tot een ‘gedeelde opvoeding’ te komen.*
- *Het is de opdracht van de overheid om te waken over ondernemerschap met sociaal oogmerk.*

Beleidsaanbeveling 1: Eén basisreferentiekader met algemene principes

Er is nood aan één basisreferentiekader voor het opvang- en vrijetijdsaanbod van schoolkinderen. Dit basisreferentiekader bestaat uit een aantal gemeenschappelijke doelstellingen en algemene principes. Actoren/aanbieders (groep van actoren/aanbieders) moeten ruimte hebben om, rekening houdend met opvangmoment en context, eigen accenten te leggen. ‘Het is aan de aanbieders om te verantwoorden hoe men op de algemene principes wil intekenen’ (WG 1).

Beleidsaanbeveling 2: Doel van ‘opvang en vrije tijd’

Het opvang- en vrije tijdsaanbod biedt kinderen ontwikkelingskansen en de mogelijkheid een leuke vrije tijd te hebben (cf. Gen. Com. bij artikel 31, IVRK);

- *tijd en ruimte voor rust en vrije tijd,*
- *vrije deelname aan sport en spel, recreatieve, culturele en artistieke activiteiten, afgestemd op de eigenheid en diversiteit van kinderen (cf. interesses, (zorg)behoeften, mogelijkheden, talenten),*
- *autonomie en participatie,*
- *omgeving waar kinderen zich veilig en geborgen kunnen voelen.*

Het aanbod bevordert de sociale cohesie (WG 1)

Beleidsaanbeveling 3: Wie moet het basisreferentiekader bepalen?

De Vlaamse regering bepaalt (WG 3) – op advies van gebruikers, aanbieders, werknemers, sociale partners en deskundigen - het basisreferentiekader, de normen en de regels i.f.v. de gelijkberechtiging van kinderen en hun ouders. Voor de verdere uitklaring van deze aanbeveling wordt verwezen naar WG 3.

Beleidsaanbeveling 4: Aanbod – aangeboden activiteiten

‘Het aanbod is een plek waar kinderen zichzelf mogen zijn’, een plek met een verrijkend, uitdagend en stimulerend aanbod op maat van de kinderen die er zijn. Het is een flexibel aanbod met een

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

gevarieerde keuze dat zowel autonomie en participatie als (fysieke en sociaal-emotionele) veiligheid promoot.

Beleidsaanbeveling 5: Begeleiders ➤ begeleider/kindratio

De begeleider/kind ratio wordt opgesteld en verbeterd in functie van (zorg)behoefte van de kinderen, de aard van de activiteit, de fysieke ruimte en de competenties van de begeleiders. Dit vertrekt vanuit wetenschappelijke inzichten die over de ratio bestaan.

Beleidsaanbeveling 6: Inzetten op een kwaliteitsvol begeleidend en ondersteunend team in functie van de kinderen

De initiatiefnemer heeft op organisatieniveau een visie op het rekruteren van begeleiders, zowel professionelen als vrijwilligers.

cf. de juiste man/vrouw op de juiste plaats (cf. diversiteit in functie van aanwezige kinderen)

Individuele begeleiders/ medewerkers beschikken over een aantal minimale competenties inzake:

Omgaan met kinderen en samenwerken met ouders, teamleden en externen

Respect voor diversiteit, eigenheid en integriteit

Reflecteren over teamwerking, eigen handelen en dat van de kinderen en zijn bereid om het eigen handelen bij te sturen/te verbeteren in functie van de aanwezige kinderen

Begeleiders/medewerkers leveren – elk vanuit hun eigen rol en deskundigheid - een actieve bijdrage in de werking van de opvang en vrije tijd van schoolkinderen

Beleidsaanbeveling 7: Een bereikbare en toegankelijke infrastructuur die kinderen ontwikkelingskansen biedt

Bereikbaarheid

Toegankelijk – in de buurt van ander activiteiten aanbod

optimale inzet van beschikbare ruimte (cf. ecologische en economische plicht)

Moet kinderen ontwikkelingskansen bieden (zie ook aanbeveling 4)

moet fysieke en sociaal-emotionele veiligheid bieden

cf. Gen. Com.: vrij van afval, verkeer en andere fysieke gevaren

moet kinderen de nodige uitdagingen bieden (cf. risico's kunnen en durven nemen)

moet gevarieerde keuze mogelijk maken

cf. belang van rust, spelen en huiswerk maken enz.

cf. belang van binnen- en buitenruimte en materiaal

Beleidsaanbeveling 8: Vergroten van het bereik van een kwaliteitsvol aanbod

Het is een aanbod dat tegemoetkomt aan de vraag en afgestemd is op de diversiteit aan kinderen en hun ouders

cf. gelijkberechtiging voor kinderen en ouders (Gen.Com.)

cf. realisatie van recht op deelname bevorderen (Gen.Com.)

Het is een afweging van het individueel belang versus het groepsbelang, mede in functie van de grote diversiteit aan kinderen en de organiseerbaarheid

Er wordt ingezet op samenwerking en afstemming op beleids- en uitvoeringsniveau waaraan een duidelijk mandaat gekoppeld is

cf. de webfunctie

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

CONSEQUENTIES

Algemene consequentie

Dit vergt een investering in middelen.

Consequenties beleidsaanbevelingen 1 en 2

Dit vergt een integrale benadering op uitvoerings- en beleidsniveau, met ruimte voor een eigen invulling. (Verdere operationalisering, zie WG 3)

Consequenties beleidsaanbeveling 3:

Een referentiekader is iets helemaal anders dan een regelgevend kader.

Het referentiekader is een algemeen kader met de principes waarmee aanbieders kunnen werken, hun eigen accenten kunnen leggen.

Het referentiekader is een instrument om de kwaliteit van de eigen werking aan af te toetsen (cf. zelfevaluatie, ter ondersteuning van de sector / het tussenniveau).

Consequenties beleidsaanbeveling 4

Elk aanbod moet variatie bieden, maar aanwezige variatie kan verschillen van initiatief tot initiatief

Optimaal inzetten van wat nu al is, creatief durven denken ook buiten de kaders

Voldoende aandacht voor keuzevrijheid in een grootschaliger aanbod (zie verder)

Coherentie en continuïteit in het aanbod en vlotte overgangen (fysiek, sociaal-emotioneel) van kinderen tussen verschillende initiatieven

Vraagt organisatorische en inhoudelijke afstemming (WG 3), inclusief een inzet van middelen

Ontsluiten van inzichten over het aanbod dat nu al bestaat

Sterkte-zwakte-analyse van het huidige aanbod zowel inhoudelijk als organisatorisch

Waar zitten good practices? Delen van good practices

Op Vlaams en lokaal niveau de beschikbare informatie te ontsluiten (WG 3)

Consequenties beleidsaanbeveling 5:

Vraagt investering in middelen.

Vraagt continue afstemming: kinderen die er zijn, aanbod, groepsamenstelling, begeleiderteam, fysieke ruimte (cf. in te zetten competenties en aantal)

Op organisatieniveau nadenken over teamsamenstelling - rekrutering van begeleiders (professionelen en vrijwilligers) en competenties

Omkadering voor de begeleiders

Consequenties beleidsaanbeveling 6:

Continuïteit voor de individuele begeleider / medewerker en over heel het begeleiderteam heen

Vrijwilligerswerkingen

Geprofessionaliseerde werkingen

- *Goede, transparante en eenvormige loon- en arbeidsvoorwaarden*

Diverse samenstelling van het team:

Afgestemd op de taken die gerealiseerd moeten worden,

Lage instap (in kader van diversiteit van team) mogelijk maken en open staan voor doorgroeimogelijkheden van begeleiders/teamleden

Brede inzetbaarheid in functie van competentie en interesses van teamleden

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

Binnen de organisatie

Sectoroverschrijdend: op zoek gaan naar complementariteit/synergie over de grenzen van sectoren heen, zodat taken, jobs en loopbanen van mensen duurzamer kunnen worden ingevuld – gedacht vanuit inzetten van competenties in functie van het aanbod

Vraagt statuten die dat toelaten –

Omkadering moet het mogelijk maken de competenties van begeleiders/medewerkers en het team te versterken

Omkadering in functie van opleidingstrajecten (d.i. extra bovenop hierboven)

Een aangepast vormings-, trainings- en opleidingsbeleid

Consequenties beleidsaanbeveling 7:

Multi-functionaliteit van gebouwen, terreinen, omgeving en de publieke ruimte

Vraagt tolerantie – maatschappelijke openheid van beleidsmakers en burgers

Vraagt afstemming en afspraken over het gebruik

Vraagt van subsidiërende overheden (voor infrastructuur) om die multi-functionaliteit mee te nemen

Infrastructurele normen – zoeken naar een betere afstemming tussen de normen

Nabijheid van een natuurlijke omgeving

Inplanting – link met ruimtelijke ordening

Consequenties beleidsaanbeveling 8:

zie werkgroep 3:

openingstijden/inschrijving en annulering/betaalbaar

inzet/verdeling van middelen

webfunctie

(...)

Staten-Generaal Opvang van Schoolkinderen

Bijlage – Samenstelling van de werkgroep

Naam	Functie - organisatie	20/jan	27/jan	3/feb	11/feb
Amke Bailleul	Coördinator visie Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw				verontsch
Els Cuisinier	Coördinator Lokaal Jeugdbeleid Agentschap Sociaal-cultureel werk				
Mieke Daems	Wetenschappelijk medewerker CEGO				
Jeanine De Buysscher	Directeur Dienst Kinderopvang Stad Gent - PPJ			verontsch	
Jan De Crom	Stafmedewerker OVSG				
Paul De Meester	Stafmedewerker VVKBaO - VSKO				
Heidi Desmet**	Opdrachthouder kinderopvang Go!				
Barbara Devos*	Stafmedewerker kinderopvang Vlaams Welzijnsverbond				
Stijn Gryp	Adviseur Studiedienst ACV				
Marleen Lefèvre	Manager beleid en innovatie Landelijke Kinderopvang - Vlaams Platform				verontsch
Matthieu Lenoir	Prof. Dr. U Gent Bewegings- en sportwetenschappen			verontsch	Verontsch
Dina Librecht	Medewerker Komma vzw - Vlaams Platform buitenschoolse opvang				
Johan Meire	Onderzoeker Kind & Samenleving vzw			verontsch	verontsch
Bert Menten	Beleidsmedewerker sport Departement CJSM	verontsch		verontsch	Verontsch
Tanja Moens	Inspecteur promotiedienst Oost Vlaanderen BLOSO			verontsch	Verontsch
Jan Panhuysen	Secretaris Raad Basisonderwijs	verontsch		verontsch	
Brecht Peleman	Onderzoeker Projectmedewerker VBKJ				
Martine Smets	Diensthoud kennisontwikkeling en beleidsondersteuning Kind en Gezin				
Jos Thys	Adjunct van de directeur Departement Onderwijs en Vorming - Brede school				
Ellen Vanhertbruggen	Adviseur studiedienst ACLVB				
Christel Verhas	Directeur sociaal-cultureel werk en gezinspolitiek Gezinsbond vzw				verontsch
Françoise Vermeersch	Adviseur Vlaams ABVV	verontsch	verontsch	verontsch	Verontsch
Sanne Vrancken***	Projectmanager KIKO - Vlaams Platform buitenschoolse opvang				
* Vervangen door An Van den Branden voor het nalezen van het rapport					
**Vervangen op 11 februari door Jempi Vanhorenbeek					
*** Vervangen op 11 februari door Carina Kenis					